

Nieuwsbrief 7

Het schaaap, partner op het platteland voor
landschaps- en natuurbeheer

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

Vlaamse Schapenhouderij vzw
Ieperseweg 87
8800 Rumbek/Beitem
T 051 27 32 66
F 051 24 00 20
E info@vsh.be

Projectpartners

- Vlaamse Schapenhouderij vzw
- Dierengezondheidszorg Vlaanderen vzw
- KU Leuven
- INBO

IN DIT NUMMER:

- Voorwoord 1
- Hoe maken we een goede overeenkomst/contract? 2
- Natuur- en landschapsbegrazing worstelen soms met stroeve wet- en regelgeving 10

JAARGANG 9, NR. 31

SEPTEMBER 2016

Voorwoord

Geachte lezer,
Beste schapenliefhebber,
Beste schapenhouder,

Het project 'Het schaaap, partner op het platteland voor landschaps- en natuurbeheer' gaat stilaan de finale fase in.

In deze nieuwsbrief gaan we dieper in op wat in een bestek en in een contract zou moeten staan/vastgelegd worden. Vooral de technische bepalingen vermeld in punt 4 zijn hier belangrijk om tot klare en éénduidige afspraken tussen herder en terreinbeheerder te komen.

Veel van de begrazingsopdrachten zijn overheidsgerelateerd. De bestekken en overeenkomsten zijn soms tot 40 blz. lang. Bij deze houden wij een pleidooi om de essentiële zaken meer gebald en concreet weer te geven. Een bestek van 40 blz. is voor een schapenhouder afschrikwekkend. We begrijpen dat de meeste bestekken uitgaan en zich baseren op overheidsopdrachten voor openbare werken die soms over miljoenen euro's gaan. Meestal wordt voor schapenbegrazing niet zo veel geld uitgetrokken, dus zou het ook wel korter en eenvoudiger kunnen!

We gaan in dit nummer ook dieper in op de wettelijke en regelgevende fricties tussen natuurbegrazing en de vele procedures en regelgevingen. De pachtwet, het recht van voorkoop,

NERS, de toezichtscontrole door het FAVV, de inzet van sociale tewerkstelling, enz. zorgen zowel voor frustraties bij de herders als voor angst bij de terreinbeheerder om voluit voor langlopende overeenkomsten voor beheer met inzet van schapen te gaan. Dit is bijzonder spijtig.

Mits enige goede wil kunnen de onterechte obstakels opgeruimd worden en wordt schapenbegrazing ondersteund en gepromoot.

Veel leesplezier

André Calus
Voorzitter VSH

Natuur- en landschapsbeheer met schapen: hoe maken we een goede overeenkomst/contract?

Wat leren we uit de Enquête?

Bert Driessen, partner KULeuven, heeft in het kader van dit project een enquête uitgevoerd bij terreinbeheerders. Hierna vatten we kort de belangrijkste resultaten (in vraag-antwoord-vorm) samen die op het contract betrekking hebben. Deze resultaten werden ook toegelicht op de afsluitende studiedag in Geel op 19 mei 2016. Er waren 86 antwoorden.

- **Wordt er bij een begrazingsopdracht een schriftelijk contract met de dierhouder opgesteld?**
  - Ja, altijd: 39
  - Meestal: 4
  - Soms: 1
  - Neen, louter een mondelinge afspraak: 8
  - Neen: 8

- **Hoe verloopt de toewijzing van een contract?**
  - Via een openbare aanbesteding: 12
  - In twee rondes: eerste de expertise op begrazingsvlak aantonen en in een tweede stap aan een aanbestedingsronde deelnemen: 1
  - Via direct contact/overleg tussen beheerder en eigenaar: 37
  - Andere: 3 (samenwerkingsovereenkomst, onder aanneming)

- **Wat is de looptijd van de MEESTE contracten die u heeft opgesteld?**
  - < 6 maanden: 3
  - 6 maanden – 12 maanden: 23
  - 12 maanden tot 5 jaar: 14
  - 5 tot 9 jaar: 5
  - Andere: 0

- **Welke parameters worden in het contract opgenomen?**
  - De in te zetten diersoort: 30
  - Een specifiek ras van een diersoort dat moet worden ingezet: 12
  - Het aantal in te zetten dieren: 41
  - Te begrazen oppervlakte: 38
  - Type van begrazing (raster, flexinetten, stootbegrazing...): 26
  - Periode van begrazing: 42
  - Het beoogde eindresultaat: 15
  - Al dan niet bijvoederen: 27
  - Manier van communicatie (bv. Frequentie van overleg) tussen dierhouder en terreinbeheerder: 15

“Hoe maken we een
goede overeenkomst/
contract?”

- Duur van looptijd/contract: 41
- Financiële boeteclausules indien bepaalde deelopdrachten niet of niet naar behoren worden uitgevoerd: 9
- Een opzegclausule bij voortijdige beëindiging van het contract: 22
- Het moment waarop wordt meegedeeld of het huidige contract al dan niet wordt verlengd: 15
- Andere: 1 (pesticiden)

Enkele besluiten hieruit:

- Dikwijls is er geen geschreven overeenkomst.
- In minderheid zijn er officiële toewijzingsprocedures.
- De meeste contracten zijn kortlopend.

Gesprekken met belangrijke terreinbeheerders en herders

Naast de enquête zijn er ook gesprekken gevoerd met heel wat belangrijke terreinbeheerders. Hieruit hebben we geleerd dat er momenteel een diversiteit aan afspraken/procedures bestaat nl. :

- veel mondelinge afspraken
- gratis gebruiksovereenkomsten
- onderhandelingsprocedure met bekendmaking
- onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking
- openbare aanbesteding
- offertevraag

Er zijn aanbestedingsdocumenten/bestekken in omloop van 2 Blz. en tot 40 Blz. Op basis van contacten met de belangrijke beheerders en herders (niet alleen in de persoonlijke gesprekken, maar ook via de discussienamiddagen) zijn dit:

a. de 10 Succesfactoren voor een begrazingsopdracht:

- Goede criteria voor toewijzing van de opdracht (of meerdere stappen, of meerdere criteria, prijs alleen is nefast)
- Goede afspraken vooraf omtrent doelstelling, wat kan en wat kan niet
- Communicatie, communicatie, communicatie
- Bekwame herders (plant- en dierkennis, opleiding, kwaliteit van het werk)
- Nood aan flexibiliteit (begin- en einddatum inscharen; aantal in te zetten dieren)
- Nood aan een voedingsbuffer of uitwijkmogelijkheid voor de kudde bij voedselgebrek
- Duidelijke evaluatiecriteria en –procedure
- Een degelijke vergoeding
- Langjarige overeenkomsten
- Besef dat botanische resultaten pas na 5 jaar zichtbaar worden!

*“Hoe maken we
een goede
overeenkomst/
contract?”*

“Hoe maken we een
goede
overeenkomst/
contract?”

b. 10 aandachtspunten bij de contracten:

- Welk soort overheidsopdracht?
- Welke criteria keuze voor toewijzing?
- Looptijd meestal beperkt, uit vrees voor de pachtwet
- Bottle neck's i.v.m. botanische kennis bij de herder en dierkennis bij de terreinbeheerder
- Onderaanneming moet ook kwalitatief zijn
- Borgstelling valt vrij zwaar
- Uitbetaling laat op zich wachten
- Dierenwelzijn in relatie tot de beoogde natuurdoelen en dierenwelzijn t.o.v. de beoordeling door de burger
- Hoe ter plaatse info verstrekken, hoe publiek betrekken?
(bord met toelichting, ook bord met contactgegevens)
- Wettelijke beperkingen/conflicten

c. 10 confrontaties met wettelijke aspecten:

- De vrees voor de pachtwet
- Quid recht van voorkoop?
- Het bembesluit wordt als hinderlijk ervaren
- Regelgeving distelbestrijding
- FAVV/ dieridentificatie/toezichtscontrole
- Ophalen kadavers uit natuurgebieden
- Ners binnen/buiten natuurgebied, inscharringscontracten
- Regelgeving grensbeweiding (zou nu in orde moeten zijn?)
- Te rekenen BTW-percentages bij herderen, (21 %) een zware dobber
- Spanningsveld sociale tewerkstelling t.o.v. de zelfstandige herder

Op deze wettelijke aspecten komen we in een afzonderlijk stukje terug.

Overheidsopdrachten

Algemeen

Bij beheer zijn overheidsopdrachten belangrijk.

Ze zijn van toepassing voor:

- Alle overheden
- Rechtspersonen van algemeen belang en /of hoofdzakelijk gefinancierd door overheden
- Verenigingen van overheden
- Overheidsbedrijven

Belangrijke wetten en KB's hierbij zijn:

Wet 15/06/2006	wet overheidsopdrachten met 2 bijlagen
KB 15/07/2011 (16/07/2012):	klassieke sectoren
KB 14/01/2013	algemene uitvoeringsregels
Wet 17/06/2013	motivering
+ specifieke regelgeving defensie en veiligheid	
Soms + regelgeving milieu, scheepvaart, arbeidswetgeving, ...	

Gunningswijzen

Overheidsopdrachten kunnen op verschillende manieren toegewezen worden, nl. via:

- Aanbesteding (open of beperkt)
- Offertevraag (open of beperkt)
- Onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking
- Onderhandelingsprocedure met bekendmaking
- (Concurrentiedialoog)
- (Dynamisch aankoopstelsel)
- (Elektronische veiling)

Alleen de eerste vier zijn voor schapenbegrazing relevant: we gaan hier wat dieper op in.

1 en 2: Aanbesteding en offerteaanvraag: beide kunnen of open of beperkt:

Open: alle dienstverleners mogen indienen en opening is openbaar

Beperkt: meerdere stappen: eerst publicatie, dan kwalitatieve selectie en dan worden geselecteerden uitgenodigd om offerte in te dienen en ze kunnen aanwezig zijn bij de opening

Aanbesteding: één gunningscriterium = de prijs

Offerteaanvraag: er zijn meerdere gunningscriteria, die een weging kunnen krijgen. Dit wordt aanbevolen, boven de Europese drempel is dit verplicht.

(Publicatie: waar de oproep moet gepubliceerd worden hangt af van verwacht bedrag en van de looptijd:

Europees voor diensten vanaf 209 000 euro, termijn 52-37 dagen

nationaal beneden 209 000 euro, termijn 36-22 dagen)

3: Onderhandelingsprocedure met bekendmaking:

- Iedere dienstverlener mag deelnemen
- Alleen geselecteerden dienen offerte in en onderhandeling over de voorwaarden is mogelijk

4: Onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking

- Met gekozen dienstverleners
- Er kan over de voorwaarden onderhandeld worden

Deze procedure kan:

- Tot 85 000 euro
- Voor geheime, dwingende, onvoorziene opdrachten
- Als er geen geschikte offertes zijn uit de andere procedures,
- Of om technische of artistieke redenen, of slechts 1 aannemer

*“Hoe maken we een
goede
overeenkomst/
contract?”*

“Hoe maken we een
goede
overeenkomst/
contract?”

Specifieke regelgeving

Wat zegt de regelgeving omtrent:

- Criteria voor kwalitatieve selectie (1e stap)
- Gunningscriteria (toewijzing)
- Looptijd van de opdracht
- Borgstelling
- Uitbetaling

Criteria voor kwalitatieve selectie (worden weergegeven in KB 15/07/11); voor diensten in artikel 72:

- Financiële en economische draagkracht
- Technische of beroepsbekwaamheid: 10 mogelijkheden
- Voldoen aan bepaalde kwaliteitsnormen (Europese certificeringsnormen)
- Opgave lijst technici
- Studie- of beroepskwalificaties dienstverlener
- Maatregelen milieubeheer
- Gemiddelde personeelsbezetting, laatste drie jaar
- Verklaring omtrent bezit werktuigen, materieel en technische uitrusting
- Referenties afgelopen 3 jaar, te staven
- Beschrijving technische uitrusting, kwaliteitsmaatregelen, eigen studie/onderzoeksmogelijkheden
- Eventueel kan er controle ter plaatse zijn van de technische capaciteit
- Wat gaat in onderaanneming?

Voor niet Europese aanbestedingen mogen de criteria nog ruimer genomen worden.

Welke gunningscriteria vinden we nu in de aanbestedingen?

Wij kregen van diverse overheden in Vlaanderen een voorbeeld van hoe het bestek nu opgemaakt is en hoe gegund wordt.

Meest wordt gewerkt met een drietal gunningscriteria elk met een wegingscoëfficiënt bv resp. 25; 25 en 50 procent mee te tellen. Soms gunt men enkel op basis van de prijs.

De gehanteerde gunningscriteria zijn :

- Curriculum van de herder
- Referentielijst van diensten geleverd de afgelopen 3 jaar, met staving
- Referenties ivm kwaliteitsvol werk (pos en neg)
- Plan van aanpak te beheren terrein : type begrazing, begrazingskalender, aantal graasdagen, ...
- Overzicht uitrusting : voertuigen, werktuigen, materiaal
- Voldoen aan de regelgeving : sanitair, mestwetgeving, dierenwelzijn, soc. zekerheid,...
- Een herderproef
- Kennis van het terrein en botanische kennis, terreinbezoek vooraf
- Afstand tussen bedrijf en te beheren percelen (ivm toezicht en noodsituaties)
- De prijs

Looptijd aanbesteding/toewijzing?

- Meest zien we 1 jaar met drie verlengingen, artikel 37 beperkt tot 4 jaar
- Die 4 jaar zien we ook terugkomen bij de raming van de bedragen (max voor 4 jaar) en bij de raamovereenkomsten die max 4 jaar kunnen lopen, tenzij specifieke motivatie
- Concessies daarentegen kunnen tot 30 jaar lopen, maar worden momenteel niet gehanteerd voor schapenbeheer.

Borgstelling:

- De schapenhouder-herder die een contract toegewezen krijgt moet zelf een borg storten in de consignatiekas. Deze borg wordt pas na de opdracht en mits akkoord van de beheerder terugbetaald.
- In principe 5 % op het bedrag waaraan de opdracht toegewezen wordt.
- Te storten binnen 45 dagen
- Niet verplicht voor bedragen lager dan 50 000 euro
- Niet verplicht voor diensten minder dan 45 dagen

Uitbetaling: Wanneer wordt de schapenhouder betaald?

Drie mogelijkheden:

- Na uitvoering : verificatietermijn 30 dagen en betalingstermijn 30 dagen; dus 60 dagen na beëindiging van de opdracht.
- Met periodische betalingen, tijdens de begrazingsopdracht, in mindering naarmate de opdracht vordert.
- Onder bepaalde voorwaarden zijn voorschotten (tot 50 %) mogelijk (art 67).

Hoe ziet een bestek eruit?

Een bestek dat een overheidsopdracht situeert en oproept tot kandidaatstelling omvat meestal **drie delen**:

- Administratieve bepalingen
- Contractuele bepalingen
- Technische bepalingen
- En bijlagen

Zo'n bestek kan tot 40 bladzijden dik zijn en de inhoudstafel alleen kan tot 3 bladzijden beslaan. We stellen vast dat de meeste bestekken voor schapenbegrazing geïnspireerd zijn door bestekken voor openbare werken. Het is evident dat voor deze opdrachten van ettelijke miljoenen euro's er zeer gedetailleerde regels en afspraken moeten zijn. Maar de vraag is of voor schapenbegrazingsopdrachten, waar de vergoeding meestal van een andere (kleinere) grootte-orde is het allemaal niet wat eenvoudiger kan?? Administratieve vereenvoudiging weet U wel.

*“Hoe maken we
een goede
overeenkomst/
contract?”*

“Hoe maken we een
goede
overeenkomst/
contract?”

Welke aspecten moeten worden opgenomen in de technische bepalingen van het bestek of in een andere vorm van beheersovereenkomst?

Goede afspraken maken goede vrienden. Onderstaande **10 elementen** zijn een noodzakelijk onderdeel van elke overeenkomst i.v.m. terrein- of landschaps- of natuurbeheer.

1. **Het te begrazen terrein:**
Aard , oppervlakte
Gedetailleerd liggingplan van te begrazen percelen en nachtweiden
Bereikbaarheid
2. Wie zijn de **contactpersonen**, verantwoordelijken? Met hun gegevens
Afspraken i.v.m. calamiteiten
3. **Doelstelling** van het beheer:
Natuurontwikkeling, onderhoud, stabilisatie ...
Met verwachte resultaten
Bijkomend : zijn er nog **andere opdrachten**, verwachtingen?
Organisatie demo's, acties t.o.v. het publiek...
4. **Begrazing:**
Soort, bv .stootbegrazing, rasters, herderen, al of niet maaien
Timing begrazen (graag enige flexibiliteit in te bouwen!)
Begrazingsplan, begrazingsregister
5. **De kudde:**
Kuddegrootte, samenstelling, veebezetting
(ook hier i.f.v. de omstandigheden, graag enige flexibiliteit mogelijk laten)
6. **De Herder:**
Terreinkennis, botanische kennis, communicatievaardigheden
Aanwezigheid, bereikbaarheid
7. **De uitbating: afspraken omtrent:**
  - Plaatsing en onderhoud afsluitingen, vast en/of tijdelijk
  - Drinkwatervoorziening
  - Gebruik meststoffen, gewasbescherming, diergeneesmiddelen
  - Bijvoederen
  - Dagelijks toezicht
  - Aspecten gezondheidszorg en dierenwelzijn
  - Verwijderen kadavers
  - Bestrijding distels , houtopslag, exoten, ...
  - Verwijderen zwerfvuil
  - Schuilhokken
  - Verkeershinder

8. **Administratieve verplichtingen:**
Sanitel, inscharringscontracten, oppervlakteaangifte, verzekeringen, ...
9. **Relaties met het publiek:**
Infobord bij het begrazingsproject , contactgegevens verantwoordelijke
10. **Wanneer en hoe zal geëvalueerd worden?**
Evaluatiecriteria te definiëren

Besluit :

- Voor het merendeel van de vrij grote begrazingsopdrachten komt men terecht bij de toekenning als 'overheidsopdracht'.
- De huidige bestekken voor overheidsopdrachten zijn (schrikwekkend) omvangrijk, kan het niet wat korter en concreter?
- Bijzondere aandachtspunten zijn:
  - De toewijzingscriteria en de onderlinge weging, alleen de prijs hanteren leidt tot allerlei wantoestanden.
  - De looptijd van een contract, 4 jaar zou een minimum moeten zijn, beter ware 9 jaar zodat de herder zijn kudde stabiel kan uitbouwen en toekomstzekerheid krijgt.
  - Als borgstelling kan vermeden worden, des te beter.
  - Voor de uitbetalingen liefst een periodieke betaling tijdens de begrazingsopdracht in min, zodat de herder zijn werkingskosten kan dekken.
  - Omvangrijke opdrachten met veel werk (o.a. rasters) of personeelsinzet kunnen alleen tegen een degelijke vergoeding.
  - De technische bepalingen zijn heel belangrijk: goede en duidelijke afspraken maken goede vrienden.
  - Geregelde communicatie op het terrein is een begin van succes.
  - Er is nood aan een gemengde vorming voor de herder dier/plant/natuur.
  - De wetgevende fricties moeten zo mogelijk in overleg weggewerkt worden.

Algemeen kan gesteld worden dat voor elke begrazingsopdracht, hetzij in relatie tot een overheid, hetzij in een private sfeer, het wenselijk is de nodige afspraken op papier te zetten en goed af te spreken omtrent de aspecten die hierboven onder punt 4 opgesomd zijn.

Met goede afspraken vooraf kunnen we veel onheil of ongenoegen voorkomen!

André Calus

*“Hoe maken we
een goede
overeenkomst/
contract?”*

Natuur- en landschapsbegrazing worstelen soms met stroeve wet- en regelgeving.

In de loop van het project ‘Het schaap, partner op het platteland, voor landschaps- en natuurbeheer’ waren er frequente contacten en gesprekken met natuur- en terreinbeheerders en ook met herders. Hierbij kwamen een tiental pijnpunten naar voor wat betreft wetgeving en reglementeringen allerhande.

Voor politici- en ambtenaren-schapenvrienden is hier misschien werk aan de winkel om mogelijke aanpassingen en vooral wat meer flexibiliteit te overwegen.

De Pachtwet

Terreinbeheerders, die schapen laten inzetten voor beheer, zijn ten eerste beducht voor de pachtwet, die voor gronden in landbouwgebruik geldt.

De pachtwet is van toepassing op een overeenkomst, waarbij onroerende goederen (gronden, bedrijfsgebouwen) via huur of vruchtgebruik en tegen een redelijke vergoeding ter beschikking gesteld worden aan en gebruikt worden voor het uitoefenen van een (economisch georiënteerde) landbouwexploitatie. Uitzondering : op seizoenpachten en cultuurcontracten, die minder dan één jaar duren, is de pachtwet niet van toepassing.

Voor de interpretatie of al of niet de pachtwet geldt is elk woord in bovenstaande paragraaf belangrijk.

- Bij terreinbeheer gaat het om gronden die begraaft, en/of gemaaid worden.
- Veelal wordt de grond gratis ter beschikking gesteld en voor de grotere projecten wordt de schapenhouder betaald. (Dus geen vergoeding aan de terreineigenaar = geen pacht)
- Economisch georiënteerde landbouwactiviteit: Ook al is schapenhouderij niet super rendabel, maar voor schapenhouders in hoofd- of nevenberoep kan men zeker van een economisch georiënteerde landbouwactiviteit spreken. Voor de hobbykweker met bv 5 à 10 schapen ligt dit natuurlijk anders. Maar vanaf 30 à 50 ooien kan men nog moeilijk van hobby spreken.
- Seizoenpacht: Momenteel worden uit vrees voor de pachtwet veel contracten van minder dan één jaar afgesloten. Dit is zeer nadelig voor de schapenhouder, die steeds in de onzekerheid leeft of hij volgend seizoen nog over de terreinen zal kunnen beschikken. Om een kudde uit te bouwen is ‘bedrijfszekerheid’ nodig minstens voor een vijftal jaar, maar liefst voor 9 jaar of meer.

Op basis van de pacht-regelgeving kunnen we stellen dat als er door de schapenhouder geen vergoeding betaald wordt voor het begrazen van de terreinen dat er dan niet van een pachtovereenkomst kan gesproken worden. Dus langlopende afspraken, buiten pachtwet, moeten zonder probleem kunnen.

Maar we stellen vast dat die vrees blijft leven.

Nu de pachtwet, Vlaamse materie geworden is en aan herziening toe is, moeten we ons de vraag durven stellen of een pachtwet van toepassing kan/moet zijn op gronden, die qua ruimtelijke planning geen agrarische bestemming (in ruime betekenis geïnterpreteerd) hebben. Moet bv. voor gronden met natuurbestemming, die in landbouwgebruik zijn, niet gedacht worden aan een ‘mildere’ regeling qua gebruikstermijn, qua opzegregeling, enz. ... ?? Dit kan voor alle betrokken partijen gunstig zijn.

Het recht van voorkoop

Is gekoppeld aan de landbouwpacht, zie hierboven.

Binnen een landbouwpacht is er bij verkoop het recht van voorkoop voor de zittende pachter.

Binnen Vlaanderen wordt in bepaalde gevallen decretaal een recht van voorkoop bedongen voor overheid-gerelateerde instellingen.

Voor terreinen met natuurbestemming is er naast de vrees voor de pachtwet, bijkomend ook de vrees voor het recht van voorkoop voor een pachter. Dit is een bijkomende rem voor de natuur-gelieerde verenigingen om terreinen langdurig ter beschikking te stellen. Maar als de pachtwet niet geldt, is er ook geen recht van voorkoop voor de pachter, want dan is er geen pachter.

Het bermbesluit

Het bermbesluit verbiedt maaien vóór 15 juni. Maar er zijn uitzonderingen mogelijk. Basisbedoeling van het bermbesluit is bloei en zaadverspreiding van de vegetatie maximaal mogelijk te maken. Maar de praktijk leert dat de vegetatieontwikkeling in functie van een warm of koud voorjaar tot enkele weken kan vooruitlopen of achterna hinken. 15 juni is een forfaitaire, gemiddelde datum, maar soms is het nog 10 dagen te vroeg, of is het al 10 dagen te laat om via maaien of begrazen optimale beheerresultaten te bereiken.

Insiders betrokken bij natuurbeheersplannen pleiten zelf voor wat meer datum-flexibiliteit

In functie van de eigenheid van het groeiseizoen.

Distelbestrijding

Momenteel is de regelgeving nog altijd van kracht waarbij distels moeten bestreden worden vooraleer ze in bloei komen.

Bij natuurbeheer is gebruik van pesticiden uit den boze, dus zouden distels manueel moeten bestreden worden. Dit is vaak niet haalbaar. Dit is niet alleen in natuurbeheeromstandigheden aan de orde, maar ook op vele andere overheidsterreinen.

Een lichtpunt zou hier kunnen zijn dat bepaalde schapen, en zeker bepaalde rassen wel distels lusten en zo zelf voor de bestrijding kunnen zorgen.

FAVV/dieridentificatie/toezichtscontrole

Aansluitend bij de sanitel-regelgeving moeten alle herkauwers met twee oornummers geïdentificeerd zijn. Er moeten door de eigenaars ook registers bijgehouden worden. Het Federaal Voedselagentschap (FAVV) controleert oa. of beide nummers bij elk dier aanwezig zijn. Maar in beheersituaties is verlies van oornummers een frekwent voorkomend gegeven. Er zijn niet altijd overzichtlijsten voorhanden welke dieren in welk domein grazen en als men de dieren ter plaatse wil controleren is dit, gezien het soms over uitgestrekte terreinen gaat, geen sinecure. Dit alles leidt soms tot spanningen tussen de verantwoordelijken van FAVV en de terreinbeheerders.

Ophalen kadavers uit natuurgebieden

In de veehouderij komen altijd sterfgevallen voor. Maar in beheeromstandigheden met soms marginale voedingssituaties is de sterfte-frequentie zeker hoger. Maar natuurgebieden zijn soms vrij ontoegankelijk. Dit impliceert dat weghalen van gestorven dieren in natuurgebieden soms niet mogelijk is. Ook hier ontstaat een spanningsveld met de regelgeving, meer ook, niet te onderschatten, met de publiek opinie.

*“Natuur- en
landschapsbegrazing
worstelen soms met
stroeve wet- en
regelgeving”*

NERS binnen/buiten natuurgebied/inscharringscontracten

De overheid heeft al enige jaren terug de mogelijkheid gecreëerd om voor natuurbeheer extra NERS toe te kennen. Maar schapenhouders die natuurgebieden laten begrazen hebben altijd een periode in het jaar dat ze buiten deze gebieden hun schapen moeten houden. Dan is het noodzakelijk dat zij eigen NERS beschikbaar hebben of aankopen.

Wat de inscharringscontracten betreft (= wanneer dieren tijdelijk op een ander landbouwbedrijf geplaatst worden):

Schapen-nabegrazing is een zegen om tot goed onderhouden weiden te komen. Vooral op melkveebedrijven worden in het najaar de weiden verlaten als er nog een pakket weidegras opstaat. Schapen kunnen hier alles opruimen om voor volgend groeiseizoen een ideale grasmat te creëren.

Ander punt is dat voor akkerbouwers bv met graszaadproductie het in de winterperiode wenselijk is dat schapen het land deels bloten.

MAAR: de Vlaamse mestwetgeving rekent onmiddellijk bij nabegrazing de uitgescheiden mineralen aan aan de melkveehouder of de akkerbouwer. Vandaar dat nabegrazing in Vlaanderen op andermans bedrijf quasi niet gebeurt. Niemand wil immers een bijkomende mineralenlast op zijn balans krijgen.

In Nederland, waar nabegrazen in najaar en winter een traditie is, bestaan er verschillende/meerdere regelingen wat inscharen van andermans dieren betreft. Bij één van die regelingen worden de mineralen (stikstof, fosfor) die door de dieren uitgescheiden worden, niet ten laste gelegd van de normale grondgebruiker. Zodoende creëert men goodwill om het (landbouwkundig zeer positieve) nabegrazen te stimuleren i.p.v. af te remmen. Dus VLM-Mestbank, graag ook bij ons aandacht voor dit punt!

Regelgeving grensbeweiding

Bij de start van dit project was er nog een probleem voor de grensbeweiding, dus concreet voor Vlaamse schapenhouders die hun schapen zowel in België als in een buurland laten grazen (dus de grensboeren). (Concreet gaat het o.a. over de sanitaire regelgeving voor dieren die zich tijdelijk naar een ander land verplaatsen). Voor runderen was er reeds een regeling uitgewerkt voor grensbeweiding. Ondertussen heeft de federale Minister van Landbouw via een persbericht gemeld dat dit probleem voor schapenhouders zou opgelost worden. Dus we gaan ervan uit dat dit van de baan is /of zal zijn.

BTW-regeling voor begrazingsopdrachten

Schapenhouders die tegen vergoeding terreinen begrazen dienen hun kosten te factureren aan de terreinbeheerder. Schapenbegrazing is een dienstenopdracht, waar nu 21 % BTW moet worden aangerekend. Dit betekent in tijden van besparingen, zeker voor overheidsdiensten een aanzienlijke meerkost om een begrazingsopdracht te laten uitvoeren. Anderzijds is dit voor schapenhouders, die BTW-boekhouding voeren, geen inkomen.

Vraag is, als men natuurontwikkeling via begrazingsprojecten wil stimuleren, of dan niet een soepeler regeling voor de aan te rekenen BTW zou kunnen uitgewerkt worden.

Een spanningsveld tussen sociale tewerkstelling en de zelfstandige herder

Er zijn doorheen de jaren in Vlaanderen heel wat initiatieven ontwikkeld, waarbij voor begrazings- en herder-opdrachten beroep gedaan wordt op sociale tewerkstelling. In se is dit uiteraard positief. Maar gezien de sociale tewerkstelling in belangrijke mate beroep kan doen op financiële overheidssteun ontstaat tegelijk een concurrentievoordeel ten nadele van de zelfstandige herder wanneer opdrachten aanbesteed moeten worden en prijsoffertes dienen vergeleken te worden. Dit is een moeilijk evenwicht tussen sociaal zijn en eerlijke concurrentievoorwaarden creëren.

Besluit:

Natuur- en terreinbeheer via inzet van dieren, in ons geval van schapen, zit in de lift. Maar qua regelgeving worden in de praktijk nogal wat hindernissen ervaren. Het is aan de verantwoordelijken, politici en ambtenaren, om te overwegen of sommige van deze hinderlijke obstakels niet kunnen weggewerkt worden of versoepeld worden of in positieve zin aangepast worden.

André Calus

*“Natuur- en
landschapsbegrazing
worstelen soms met
stroeve wet- en
regelgeving”*